

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nucleus Coppensteinivs Conceptuum Prædicabilium In Dominicas Festaqve omnia per Annum

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1624

Appendicvla De Sanctorvm Cvltv, Congesta Ac Concinnata Opera R. P. F.
Ioann. And. Copp. Mand. Ord. Præd. Theol.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51556)

APPENDICVLA
DE SANCTO-
RVM CVLTV, CONGE-
STA AC CONCINNATA
OPERA

R. P. F.

Ioann. And. Copp. Mand. Ord.
Præd. Theol.

LECTORI AMICO.

QVotiam, & quoties, (inquis,) protri-
tum istud, de *Sanctorum cultu* pertra-
ctarunt argumentum? Et cur hic cram-
ben recoctam apponis?

Noui, inquam, multos multa, & ma-
gnos magna super hoc iam dudum con-
cinnasse. At noui etiam, multos multa il-
la, & magna vel ob hoc ipsum minus ha-
bere prompta: idque siue ob angustias
studij & ingenij, tot actanta illa attingere
metuentis: siue ob incitas nummi,
& rem curtam domi; ut multa & ma-
gna illa debeant nolle: possint autem
hæc paucula velle, ac emere. In quibus
tamen pauculis studui multa ac magna
comprehendere. Sed, cur isthuc appo-
nere?

Quia, inquam, monebat Occasio:
suadebat Ratio. Occasio quidem Nu-
cleus Operis de Sanctis præcipuis. Ra-
tio autem: Vthuc quoque subseruiat A-
PPENDICVLA concionaturo: ex
qua, velut ex loco communi, petere
queat, quibus vel ista, quæ in Nucleo
reperit de Sanctis, excursim illustra-
re, vel, quæ alicubi ob defectum non ha-
bet, hinc pro necessitate supplere valeat.
Vale.

Etrem istis accipe Partibus.

- I. Proximalis de Sanctitate Christia-
na
- II. Quibus Sancti nomen conueniat.
- III. De Canonizatione Sanctorum.
- IV. Quod Canonismus esse debeat infalli-
bilis, ac proin tantum Pontificius:
sitque necessarius.
- V. Quod nostrum sui cultum sentiant San-
cti, precesque cognoscant.
- VI. Quomodo preces nostras cognoscant
Sancti?
- VII. An Catholico cui libet necessarium San-
ctos inuocare?
- VIII. Vtrum melius: Deum per nos ipsos
tantum immediate precari: an me-
diate, Sanctis adhibitis comprecato-
ribus.
- IX. An recte aliqui huic, & illi vel bene
procurando, vel malo auertendo præ-
positi putentur & eam ob causam
orentur Sancti.
- X. An de Sanctis aliquos Patronos ac præsi-
des deligere fas.

PARS I.

Proximalis de Sanctitate Chri-
stiana.

- I. **PROPHETA** Euangelicus Isaïas, ^{Sanctus}
quæ vidit, & audiuit, testatur cap. 6. ^{Sanctorum}
Clamabat alter, Cherubin, ad alterum, & ^{Deum.}
dicebat: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus,
Deus exercituum, plena est omnis terra gloria
eius. Euangelista quoque Apocalypticus
testis eiusdem ait cap. 4. *Quatuor Anima-*
lia requiem non habebant: die ac nocte dicentia:
Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Om-
nipotens, qui erat, & qui est; & qui venturus
est. Nimirum cuius natura bonitas, ipsius
quoque essentialis est Sanctitas.
Nobis vero aduentitia, Rom. 8. *his, qui Sancti &*
secundum propositum vocati sunt Sancti: San- ^{homines.}
ctificati in Christo Iesu, i. Corinthi. 1. Qui di-
gnos

gnos nos fecit, in partem sortis Sanctorum, in lumine.

Christi Ipse pro nobis id orauit, Ioann. 17. Pa-
mentem ter sanctifica eos in veritate. Et pro eis ego san-
*Arta me-*ctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in
ritatem. veritate: Oravit, inquam, & exauditus pro
Reuerentia sua impetrauit: Eph. 5. Qui tra-
didit seipsum pro ea, Ecclesia, ut illam sancti-
ficaret, mundans eam lauacro aquae, in Verbo,
& ceteris, ut sit sancta & immaculata.

Sanctitas II. Illa vero hominum accessoria san-
etiam ctitas duplex est: Officij seu Ministerij
gratis data: ut in Leuitis ac Sacerdotibus,
1. Leuit. 21. Sancti erunt Deo suo: & non pollu-
ent Nomen eius: Insuper enim Domini, &
Panem Dei sui offerent: & ideo sancti erunt. 2.
Quapropter suum iubentur honorifica-
re ministerium: Leuit. 20. Sanctificamini,
& sancti estote, &c. Eritis mihi sancti: quia
Sanctus sum ego Dominus: & separavi Vos à
ceteris populis, ut essetis mei.

Christi Est & Cuiusque Christiani sanctitas
sanctificans, Heb. 13. Propter quod & Iesus,
ut sanctificaret per suum Sanguinem populum,
extra portam passus est.

Tradita 1. Praedictum Deut. 7. Elegit te Domi-
nus hodie, ut sis ei populus peculiaris, sicut locu-
tus est tibi, & custodias omnia praecepta illius,
& faciet te excelsiorem cunctis gentibus, quas
creauit in laudem, & nomen, & gloriam suam:
ut sis populus sanctus Domini Dei tui. 2. Exod.
19. Eritis mihi in regnum Sacerdotale, & gens
sancta.

Christi III. In primis Christiani, 1. Petr. 2. Genus
electum regale Sacerdotium, gens sancta, popu-
lus acquisitionis, &c.

Arquis- Quare. 1. Petr. 1. Et ipsi in omni conuersatio-
quatio. ne sancti sitis: quoniam scriptum est sancti eri-
tis: quoniam ego sanctus sum. Ectiure, 1. The.
4. Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio ve-
stra, ut abstineatis vos a fornicatione.

Confer- Nimirum, Hebr. 10. In qua voluntate
enda. sanctificati sumus per oblationem Corporis Iesu
Christi semel. Ideo 1. Ioan. 3. Et omnis, qui ha-

bet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut ille est
sanctus.

2. Petr. 1. Propter quod succincti lumbos s. Angedat.
mentis, sperate in eam, quae offertur vobis, gra-
tiam. Et orate: Sanctificetur nomen tuum.
Quin etiam Apocal. 22. Qui iustus est iustifi-
cerur adhuc, & sanctus sanctificetur.

Quo fine? Eph. 4. Ad consummationem Ad gloriam
Sanctorum, in opus Ministerij, in edificationem Dei, & Ec-
corporis Christi: Donec occurramus omnes in clefia.
unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei, in vi-
rum perfectum: in mensuram aetatis plenitu-
dinis Christi. Ut iam non simus paruuli flu-
ctuantes, & circumferamur omni vento, &c.
Veritatem autem facientes in charitate, cre-
scamus in illo per omnia, qui est Caput Christus:
ex quo totum Corpus compactum, & conne-
xum, per omnem iuncturam subministratio-
nis, &c.

Atque hos viuos Sanctos Apostolus *viuentium*
salutat, Rom. 16. 1. Corin. 12. Eph. 1. &c. preces po-
Tales viuos etiam inuocat. Rom. 15. Ob-
tuncur.
secro vos Fratres, per Dominum N. I. Ch. & per
Charitatem S. Spiritus ut adiuuetis me: in ora-
tionibus ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui
in Iudaea sunt, & obsequij mei oblatio accepta
fiat in Ierusalem in sanctis Col. 4. Orationi
instare, vigilantes in ea, in gratiarum actione:
orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat no-
bis ostium sermonis, ad loquendum mysterium
Christi.

PARS II.

Quibus Sancti nomen conueniat?

I. **M**ortui vero Sancti sunt duplices. 1. Sancti Pur-
gatorii. Qui cum pietate obdor- gatorii.
mierunt: tales Iudas considerauit optimam
habere spem. 2. Mach. 12. Veruntamen, quia,
Apoc. 21 non intrabit in eam coelestem Ie-
rusalem, aliquid coinquinatum: Et quia Matt.
7. angusta est porta, & arcta via est, quae ducit
ad vitam, & pauci sunt, qui inueniunt eam. In
multis enim offendimus omnes. Iac. 3.

Ea

*Sunt adiu-
uandi.*

Ea propter, 2. Mach. 12. Sancta, & salu-
bris est cogitatio, pro defunctis exorare: vt à
peccatis soluantur. Hinc iuniorem senior
ita formabat Tobias, cap. 4. Panem, & vi-
num tuum super sepulcrum Iusti constitue. Et
illi 1. Regum vltim. ieiunarunt pro mor-
tuis.

*Et vere iu-
uantur.*

Et experti, quasi gratulabundi can-
nunt Psalm. 65. Transiimus per ignem, &
aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Quod
Sanct. Ambrosius de Purgatoris inter-
pretatur.

*Et vere pa-
tiuntur.*

Et similes quoque 1. Cor. 3. Salui erunt:
sed quasi per ignem: id est, ait Ambros. pur-
gantem, vel probantem.

*Sancti sunt
in Caelo.*

II. Et Cœlites sunt Sancti mortui: qui
in humanis esse desinentes, vt aurum pur-
gatum, probatum sepius, inuenti sunt sine
macula: ideoque inter Diuos in cœlo bea-
tos à Deo recepti sunt. De talibus Apoc.
11. Aduenit iratura, & tempus Mortuorum iu-
dicari, & reddere mercedem seruis tuis Prophe-
tis, & Sanctis, & timentibus Nomen tuum pu-
sillus, & magnis, & exterminandi eos, qui cor-
ruperunt terram.

*Perfelle
sancti.*

1. Vt igitur ea papyrus, alba: illud fer-
rum, calidum: is homo sanus: cui nigro-
ris, frigoris, ac morbi nihil inest: Ita in
cœlis Sancti, quibus defecatisima, lim-
pidissimaque inest sanctitas.

2. Ac talis etiam, cui à futura labecula,
vel lapsiuncula nihil est quicquam me-
tuendum: Est autem viuus sibi quod me-
tuant. Hinc 1. Cor. 10. Qui se existimat stare,
videat, ne cadat.

3. Quocirca cuique occinitur istud
Apocalyp. 3. Tene, quod habes: vt nemo acci-
piat coronam tuam. At vero. Qui vicerit: fa-
ciam illum columnam in templo Dei mei: Et
foras non egredietur amplius. Quod si igitur
viui recte Sancti possunt appellari; quan-
to securius Cœlites.

*Mortales
dicuntur
sancti.*

III. Quid: quod ethnici suos quoque
Sacerdotes titulo Sancti affecerint? Teste

Plut. l. de Orat. defectu. Sicut & Iudæi suos:
Ethi quidem recte. Vti & nos sanctos nū-
cupare fas est Episcopos. Beza Epist. 39. ait
Doctissimus, & Sanctissimus Basil. Orig. &
D. Hieronymus Sanctos Monachos. Vopi-
sc^o in Aureliano Imp. sacratissimi Quirites:
sanctissimi milites: & id ob Sacramentum
dictum militare.

Quid aduersarij? Lutherus in suis pro. Et hanc
phers c. de Papatu ait: Sanctissimus Ioannes se sancti-
fuisse de me prophetauit. Caluinus ab Oeco-
lampadio dicitur Epistol. 52. Sanctus. Ab
Lutheranis Lutherus S. Pater. Ab Sibran-
do l. 4. cap. 1. Calvinianus quidam, sanctissi-
mus Christi seruus appellatur.

Vah impietatem? Nolunt S. Petrum Et sancti
Paulum, &c. prænominare sanctum. De exaudi-
tantiur.
quo Pariliis publice notati sunt, & dam-
nati. Neque Heidelbergæ, vt fertur, iam
hospitale ad S. Spiritum vulgo appella-
tur aliter, nisi ad spiritum. Sicq; & ineditis
libris appellant.

Ita olim Iconomachus Leo imp. vo-
luit templū sanctorum 40. Martyrum vo-
cari 40. Martyrum. In Miscellaneis Con-
stitutionibus Imperatoriis in Theophi-
lo leguntur hæc. Michaelus pater eius edixe-
rat, ne vlli pictæ imagini, vbicunque esset, no-
men Sanctus imprimeretur, quod id nulli rei,
præterquam soli Deo congruere putabat. Simi-
les hagiomachi moderni.

PARS III.

De Canonizatione Sanctorum.

I. Seruius in Virgil. ait: Deos perpetuos di-
scimus. Diuos, ex hominibus factos: quasi
diem obierint. Vnde & Diuos Imperatores vo-
camus. Iuuenal. Respice riuales Diuorum.
Sancti autem non sunt Diu nisi improprie:
vt Psalm. 81. Ego dixi Diu es. Quod
Dominus explicauit Ioan. 10. Diui sunt,
qui homines fuerunt. Vnde Angelorum
nullus rite Diuus nuncupabitur. Quia di-
em nunquam obierunt.

Quo

Quo iustius Laurentius Valla culpat palpones, qui in adi, ait, & nostrae religionis immemores vocant Deum augustum, Deum Claudium: quasi vulgus atque homines possint Principes referre in Deos. Quodque fecerunt; hodie viuos quidam Diuos pronominant. De quibus Tertulliani hoc canas.

Hec non humilitas: sed humilitatis imago est.

BEATI vero re ipsa sunt ydem, qui sancti: ac non vsu hodierno. Differuntq; non felicitate coelesti: quod sciamus: sed honore ac testimonio publico felicitatis, ab Ecclesia declarato.

*Quid Sancti, pro-
babiliter.* II. Sancti tamen agnoscuntur probabiliter ex miraculis, quae aut viui, aut mortui designarunt. Probabiliter inquam: cum & prodigia esse falsa queant. 2. Thessal. & 2. Corinth. 11. Et vera miracula etiam à non sanctis dantur. Matth. 7. vers. 22.

*stefalli-
lia.* Ergo infallibiliter cognoscuntur. 2. Vel testimonio Scripturae: vt quos Apostolus, Heb. 11. recenset in suo hagiologio. 2. Vel iudicio Ecclesiae: quae 2. Tim. 3. Columna, & firmamentum est veritatis. Quod iudicium Canonizatio nominatur. Vt enim Canon est rerum aliarum numerus: ita & Sanctorum. Vnde dicitur quis referri in numerum sanctorum id est *καταριθμειν*. De hoc luculente *Illust. Card. Bellarm. t. 1. de sanctis l. 1. cap. 7. 8. 9. 10.* Ex quo subiecta, strictim: sed de solo Canonismo generatim: De consequentibus ad ipsum effectibus, nihil.

*Quid con-
stat san-
cti.* III. Ergo Sanctos recte ab Ecclesia Canonizari affirmo: id est, reddi publicum testimonium de vera sanctitate, & gloria defunctorum: honoresq; decerni. Et hos septem plices. Primo Sanctos vocari. Secundo Precib. inuocari. Tertio Aris, ac templis coli. Quarto Missarum, & Horarum Canonizarum officiis celebrari.

Quinto Festos eis dies agi. Sexto. Imaginibus eos representari. Septimo. Reliquias eorum in aris, ac Liplanothecis honorari.

Ecce ostendo hic locum communem, campumq; latissimum, ac plurimis iam pernegatum: quem ideo praeuertehor, nihilq; assero de Sanctorum invocatione; Templis ac aris: Festis, Imaginibus: Reliquiis: ad eas Peregrinationibus, &c. Quae nusquam nec solidius; nec luculentius, quam apud Bellarminum. Sed prolixiora, quam pro compendioso nostro instituto. Idcirco hic vnum hoc. Nimirum

Canonismo vno omnes istos septenos honores supradictos rite Sanctis decerni, asserimus & S. Scriptura, & Ratione, & prima Consuetudine moreque maiorum.

Scriptura: Nam, Deo ad Canonismum Docetur allubescit: Quia vtriusq; Scriptorib. Testamenti eundem suggestit. Enimvero ab hisce publico Ecclesiae testimonio Sanctos voluit declaratos plurimos.

1. Adeatur, & audiatur Ecclesiasticus 6. 44. 45. &c. quantum euehat, testetur, atque promulget cum canonismo inclutos virtutibus, factisq; viros sanctos.

2. Lucas in actis canonizauit Stephanum, Iacobum maiorem, Petrum, Paulum, Silam, &c.

3. Eccl. 44. Sapientiam Sanctorum narrent Est debitas populi, & laudem eorum annuntient Ecclesiae sanctae. En, iussio haec: Et iussa. Nam naturale praemium virtutis honor est. Est & vtile nobis: ad eorum intercessionem promerendam.

Canonismus seruit ad Sanctorum imitationem. Heb. 13. Mementote Praepositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis verbum. Quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem. Atqui Canonismus eos, vt lucernas, in candelabro proponit.

Aaaaa

5. Quia

*Est chari-
tatis Chri-
stiana.*

5. Quia cum membra simus inuicem
vnius Corporis Christi; par est; vt, sicut
afflictis compatimur; ita & glorificatis
congaudeamus. *Laudate Dominum in san-
ctis eius. Pl. 150.*

*Est neces-
sarius.*

6. Quia errare potest populus in co-
lendo hoc, vel isto. Vt quem olim pro
Martyre colebat populus quidam; cum-
que id S. Martino suspectum accideret;
orauit: & pseudomartyris apparens ei a-
nima, inquit, se damnatam latronis esse,
isthic, olim in isto affectu supplicio. *Sulpi-
tius in vita S. Martini.* Simile accidit tem-
pore Alexandri III. *cap. Audiuimus. Extra-
uag. dereliquis:* Vbi reprehendit venerā-
tes occidit in ebrietate. Porro Canonis-
mum Ratione adstruamus.

P A R S IV.

*Canonis finis esse debet infallibilis, ac pro-
inde tantum Pontifi-
cius.*

1. *C*anonicare prouincialiter, seu par-
ticulariter, olim cuius poterat E-
piscopus. *Cypr. Epist. 37. August. in Breuicula
collat. cap. 13.* sed ob factos errores, & abu-
sus prohibuit Alexand. III. *cap. 1. & 2. dere-
liquis.* At vniuersaliter, idq; infallibiliter
solus Papa potest.

*Papa de-
clarat he-
reticos.*

1. Ratio. Quia eius est proponere, quid
credendum, vel agendum in Ecclesia:
Potestque declarare hereticos: Ergo &
Sanctos.

Prima solennis canonizatio legitur
facta S. Guiberti, ab Leone Papa III. ad
instantiam Caroli Magni ante annos
DCCC. *Teste Surio tom. 2.* Ante coli sancti
coeperunt consuetudine vniuersali; non
lege. Sicurque in alijs vim legis obti-
net: ita & in hoc.

Non errat.

2. Ratio. Quia de Canonizato non li-
cet dubitare, num sit colendus: ergo nec
an sit Sanctus. Hinc S. Bern. *Epist. 174.*

Qua accepi ab Ecclesia: securus teneo, & trado.
Et Augustinus *Epistola 118. cap. 5.* Si quid
tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita fa-
ciendum sit, disputare, insolentissima insania
est.

Tertia Ratio. Tenemur obsequi Papæ Indici-
dies festos indicenti: ergo & sanctos de-
claranti credere tenemur. Ne pro ipsis &
orando, ipsis iniuria fiat. Nam Augusti-
nus *serm. 17. de verbis Apost. In iuriam fa-
cit Martyri, qui orat pro Martyre.*

Historicis gestis Alexandri, Caesaris, *Quarta
ratio.*
&c. creditur, eos fuisse dignos honore
viros: Cur non magis Præfatus Ecclesiæ
declarationi? Præsertim attestantibus
miraculis, & accuratissima præuia singu-
lorum indagatione facta?

II. Obiciunt istud Augustini. Multorum
corpora honorantur in terris: quorum anima
torquentur in gehenna.

Respondetur, 1. Istud, Augustini, an
cuiusnam sit dictum, nescitur. 2. Verum
est id in Alexandro Magno, Casare, po-
tentumq; monumentis: Non autem in
quoquam Sanctorum.

3. Verum & in Luthero: cuius magna *Luthero
& crassa statua, in Francofurdiano Mer-
catu, spectaculo fuit proposita, quam nō
nisi pretio annumerato cuiquam videre
licebat. Sturm. Epistola 222. ad Calui-
num de Luthero ait, Adeo quidam
est, vt vel crepidas eius adorandas putet.* 4. Ve-
rum & in cæteris hereticorum primipi-
lis est idem: quorum mirifica ipsis in ter-
ris memoria, in cælis nulla.

Nam haud pridem, ad Rheni oras, ro-
gati heretici, quos de suis nossent in cœ-
lo sanctos? quem nominarent, habebant
nullum. Et sat risum fuit, Prædicans dein
edito libello respondit: Latronem in
cruce bonum Lutheranorum & Calui-
nistarum esse Sanctum: Plusquerisum.
Atq; vtinam imitarentur latronem, fide,
& opere iuxta inclytum!

III. Ne-

sancti-
ficus
Diuos
Dn.

III. Neq; vero est; quod Apotheosios impietatem nobis aduersari calumniose conantur imponere. Nam Caluinus I. 3. Instituit. cap. 20. ait, Sanctos à nobis Deos tuos haberi. Non eos dicimus Deos; sed Diuos & Sanctos: nec eos latræ; sed dulcia cultu afficimus. Nisi vocem apotheosin accipi placeat sic, vt dictum istud: Ego dixi, dy estis: id est, Improperie dii. Sed nos istam consuetudinem sic loquendi non habemus.

fratibus
sicut ca-
uimus.

IV. Cauendis igitur fraudibus tum philatorum, tum cacodoxorum, tum cacodamonum; necessarius est Canonismus Sanctorum. Monente D. Hieronymo in Epistol. ad Philemonem. Vbi ait: Magnum est crimen dicere sanctum, qui non est; & non sanctum, qui est sanctus.

Atqui venditarentur à nonnullis sancti, qui non essent: idque vel 1. ex nimio charorum amore: 2. ex beneficiorum perceptorum memoria: 3. ex ambiciosa generis, coetus, ciuitatis, gentis ac regionis excellentia: 4. è sordida & mendaci adulatione, dum Regibus, Principibus, potentibusque aliis Sancti parentes, filij, &c. darentur: 5. ex aliqua lucelli alicuius, aut honoris & famæ specula, per populorum scilicet concursus & dona: 6. ex improvida deniq; Scriptorum quorundam narratione: 7. ex stolidi ac imperiti vulgi opinione: 8. ex inepti inanium falforumq; per mirabularios, vt ab S. Augustino vocantur Tract. 13. in Ioann. miraculorum famigatione, ac superstitiosa quorundam temeritate.

exempla
fratrum.

V. Sic & re ipsa factum aliquando monstrat apud Sulpitium S. Martinus de quo supra. Et Optatus Mileuitanus lib. 1. Et 2. apud S. Anselmum Landfrancus: dum de eo, quem postea vere sanctum agnouit, dubitabat Elphego: Sur. tom. 2. Concilium Laodicenum canon. 34. Cartha-

ginense 1. canon. 2. Balsamon in canon. 13. S. Basilij.

3. Et nonne voluit Phocas Imperator; *vis Phoca.* vt omnes, qui ab infidelibus in praelio cæsi essent milites; martyribus ascriberentur? 4. Nonne facinorosi & obsecrati, per honestæ mortis speciem, hunc interdum honorem captarunt, vt monet Sanctus August. in collatione tertie Breuiculus cap. 13.

1. Quin & Alexander Tertius Pontifex, *Decretum* de reliquiis & reuer. Sanct. audiuimus, inquit, *contra* quod quidam inter vos diabolica fraude decepti, *fraudes.* hominem quendam in potatione & ebrietate occisum, quasi Sanctum (more infidelium) venerantur, cum vix pro talibus in ebrietatibus peremptis Ecclesia permittat orare. Dicit enim Apostolus, Ebrios regnum Dei non possidebunt. Illum ergo non presumatis de cetero colere, cum etiam, si per eum miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro Sancto, absq; autoritate Romana Ecclesie, venerari.

2. Et rursus: ib. c. Cum ex eo. Inuentas de *Quæstus* nouo reliquias nemo publice venerari præsumat, nisi prius autoritate Romani Pontificis fuerint approbate. Prælati vero non permittant eos qui ad eorum Ecclesias, causa venerationis, accedunt, variis figmentis, aut falsis documentis decipi, sicut in plerisque locis, occasione quæstus, fieri consuevit.

3. Tridentina demum Synodus, cum de his plura sanxisset, ad extremum tandem, Session. 25. concludit: Nihil inconsulto sanctissimo Romano Pontifice nouum aut in Ecclesia hæcenus inusitatum decernatur.

4. Testis etiam loco citato est Optatus *Martyres* Mileuitanus, fas olim non fuisse, vt pro *vindicatis* Martyre duceretur, honoreque afficeretur, qui vindicatus non esset, id est, nondum probatus ac receptus: prout eum in locum obseruauit doctissimus, (quem ab hæresi resipiscensem frustra allatrauit Beza; in Ecebolio in vita Caluin. & Epist. 6.

Aaaaa 2

pist. 6.) Balduinus, & ex eo Baronius. Quod si ne Martyres quidem publice quoslibet, ab infidelibus in bona etiam quandoque causa peremptos nominare ac venerari nisi vindictas non licet; quanto alios quoslibet, publicis sanctorum insignibus ornare minus: Si ait Baronius Martyrol. die 4. Martii, de illis qui pro Christo occidebantur, tamen de eorum fide & charitate, sine qua nihil prodest, etiam si det quis corpus suum ita ut ardeat, tam exquisitam peruestigationem haberi moris fuit; sane mirum videri non debet, sanctam Dei Ecclesiam, veritatis columnam, maius studium, multoque exactiorem diligentiam adhibere solitam, in ascribendo ceteros sanctorum numero: ut & merito tanti ponderis negotium non Primati, vel Patriarchae alicui, sed ipsi tantum Romano Pontifici, pro summa ei à Christo Domino in beatissimo Petro Apostolo tradita potestate, sit creditum.

Pseudo
martyres.

VI. Et sane multianimorum recessus, latebrae plurimae. Si ait Sanctus Hieronymus, lib. 3. ad Galat. cap. 5. ita martyrium fecerimus, ut nostras velimus ab hominibus reliquias venerari: si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus. & substantiam nostram usque ad mendicitatem propriam dederimus; hunc operi non tam premium quam poena debetur; & perfidia magis tormenta sunt, quam corona victoria.

De hisce igitur occultissimis hominum cogitationibus, & consilijs, de vera usque ad extremum vitae spiritum constantia, de certa denique in celos professione: quis certo, nisi diuinæ opis, astantisque & constantis sancti Spiritus vi & afflatu pronuntiet? Omnino igitur sacer iste Canonismus nobis opus: & ad eum magna insignisque cura, inquisitio, prudentia, religio, iudicium.

Dixi, autem, ut publice inuocentur Sancti, necessarium Canonisimum: Quia priua-

tim potest quis alicuius preces rogare, ut etiam hominum adhuc uiuentium ac spirantium.

Atque ista generatim pratermissis, quæ septem recensui superius, apud Belarminum reperiundis. Singularia sunt alia pauca quædam, & eximia: quæ huc retulisse pretium fuerit operæ, desumpta ex quæstionibus de Sanctis.

PARS V.

Quod nostrum sui cultum sentiant sancti, precesque cognoscant.

NEgant hæreticorum complures: indeque confectum volunt; Sanctos nullo modo inuocandos. Et eam istorum ignorantiam probant primo quidem ex Scripturis: Iob. 41. 21. Ecclesiast. 9. 5. Isai. 63. 16. 4. Reg. 22. v. 20. Deinde ex nonnullis Patribus, D. Augustino lib. de cura pro mortuis cap. 13. lib. de religione cap. 55. Gregorio Nazianzeno in fine suæ infororem suam Gorgoniam orationis, Origene lib. 2. in Epist. ad Romanos, Sed ista in re sunt hæc statuenda.

PRIMO. Sanctos, certissimum est quæ hic à nobis aguntur, nosse: De modo tantum, quo norunt, quæstionem esse: An videl. generatim tantum nostra ista norint: an singillatim, an naturaliter, an supernaturaliter: & si supernaturaliter, quo id modo fiat.

SECUNDO. Generatim cognoscere Sanctos, quæ in hoc mundo sunt, annuntietiam hæreticorum aliqui. Et merito. Nisi enim omnis ex eorum animis deleatur penitus memoria; necesse est, meminerint, quæ hic esse soleant bona & mala: quæ nostra studia & affectus, quibus periculorum, tentationum ac ærumnarum agitemur tempestatibus, & similia.

1. Testis

1. Testis epulo. Ex hac memoria dicebat Luca 16. vers. 23. *Habeo quinque fratres, ex eaque aliquid quantum naturaliter ratiocinans cognoscebat eos idem æternæ gehennæ, quod ipse tenuisset, tenere iter; ideoque rogabat eos ablegari aliquē, ut ait, testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.*

2. Atque hinc, qui generatim hanc Sanctis cognitionem non adimunt hæretici; simul etiam vel fere, vel omnino fatentur eos pro nobis generatim orare. Lutherus part. 2. in art. 2. Schmal-kaldico: *Angeli, ait, in cælo pro nobis orant, sicut ipse quoque Christus facit, & Sancti in terris, & fortassis etiam in cælis.* Melanchthon etiam in confessionis Augustinæ Apologia, ad art. 21.

TERTIO. Preces nostras singillatim cognoscunt. Primo Apocal. 5. 13. Ad creaturarum omnium, ideoque & hominum, qui in hoc mundo adhuc hæremus, preces dicunt cœlestia illa quatuor animalia; Amen. Sed qui non cognoscit, quæ dicit alius, dicere hoc non potest. 1. Cor. 14. 16.

Secundo, accipiunt Sanctorum preces eadem quatuor animalia, & XXIV. Seniores, easque veluti phialas quasdam aureas fragrantissimorum plenas aromatum Deo ipsi offerunt. Apoc. 9. 8. Eas igitur certe cognoscunt.

Tertio. Idem Seniores sciunt optime, quinam & quales ij sunt, qui ex hoc demigrant sæculo; sciunt quibus hic ærumnis diuexati fuerint, quomodo suas in Agni Sanguine lauerint ac dealbauerint stolas. Apoc. 7. 19. Quomodo eorum igitur in ærumnis illis preces ac gemitus, eorum religionem ac pietatem, eorum in Sanguine Agni, lachrymas & vota nesciant?

Quarto. Qui morte obita vitam ineunt cœlestem, æquales angelis sunt. Luca 10. 36.

At norunt Angeli nostras preces. Apoc. 8. Tob. 3. & ibidem quæstione 4. 5. 6. Luca 15. 10. Ergo.

Sed obiicitur ex Caluino libr. 3. cap. 20. §. 23. *Angeli sunt administratorii spiritus quibus delegatum sit ministerium curandæ nostræ salutis: huicque rei eos præfecit Deus. Unde & sacros cœtus frequentant, & Ecclesia illis theatrum est, in quo mirentur variam & multiplicem Dei sapientiam. Quod illis peculiare est, ad alios qui transferunt; certe ordinem a Deo positum, qui inuolabilis esse debebat, confundunt ac peruertunt.*

Respondeo Primo, sanctorum Spiritus etiam si Angelis dicantur similes; non ideo sunt simpliciter dominatorii; sed summæ illius maiestatis ministri etiam sunt. Secundo, eos etiam salutis nostræ præfecit Deus, Apocal. 2. 27. Matth. 24. 47. Tertio. Non omnes Angeli cœtus nostros frequentant ordinariæ ac assidue. Quarto. Sanctis etiam Ecclesia theatrum est, in quo mirentur variam & multiplicem Dei sapientiam. Apocal. 3. 11. cap. 4. 9. 10. 14. cap. 17. 14. & sequentibus.

Quinto. Si res, vota precesque nostras omnino ignorarent Sancti, non possent fœlices ac beati cenferi; quia eas res, quarum ex natura & charitate tenentur cognoscendarum desiderio, ignorarent. Sexto. Gubernant, ut ante dixi ex Apocal. 2. & 8. Matth. 24. gentes ac populos. Quomodo eorum igitur res non norint? Septimo. Essent beatissimi nobis inferiores. Nos enim etiam; quæ à nobis longissime terra marique distita sunt, possumus nunciis ac literis intelligere: & Sancti, quod ab ijs absumus rerum; obsecrationumque nostrarum nihil cognoscent? Immo inuenire est mortalium nonnullos, qui siue vere, siue falso (id enim iam non disputo) promittere audeant, vel per specu-

Aaaaa 3 la.

la, vel per coelestes nescio quos characterissimos, remotissimarum rerum cognitionem, & absentissimorum hominum quaedam veluti colloquia, & qui cum Deo sunt, per summam huius, interminatamque potestatem, nos absentes audire, nostra intueri negotia & statum; non poterunt immortales?

Octavo ab effectu etiam licet evidenterissime argumentari sic: Sancti faciunt ac praestant quae ab iis petimus. Cognoscunt ea igitur. Antecedens Patribus, historiis, monumentisque tam multis patet, ut in eo harere iam nolum. Videri potest *Beitarum* lib. 1. de cultu Sanctorum cap. 18. & 19. Nono. Sancti norunt eos, à quibus exagitati & exercitati sunt adhuc vivere, vrgere, ac florescere, *Apocal.* 6. vers. 10. possunt igitur & eos nosse, qui adhuc viuunt, & in miseria quapiam eos colunt acrogant.

Decimo De suo quodam improbissimo amiculo scripsit ad Farellum suum, *Epistolarum* pag. 10. Calvinus: Cor alius stat coram Domini tribunali, testis, & accusator eorum nequitia. Et Sancti coram eodem illo Dei tribunali, testes ac laudatores viventium virtutis ac pietatis esse non queant?

Vndecimo Gentiles pene omnes, quibus quidem animos esse immortales persuasum fuit, istiusmodi cognitionem illis non negarunt: & noui nostri negant Sophi?

Duodecimo Iosephus lib. 3. belli Iudaici, cap. 24. in Graeco: Καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πρὸς τοὺς οὐρανούς, ἢ ὁ Θεός, ὁ ἀκούων πάντων. id est, Parevero audientes, seu ad audiendum apte manent animae, quae caelum adeptae sunt. Neque enim ὁ Θεός legendum, ut ex re ipsa intelligitur, & ex Interpretibus Latinis, Gallicis, Germanicis capite 14. & quodammodo ex Iosepho altero Gorionide, cap. 21.

prout à Dauide Chytraeo Argentinae prodiit.

Decimotertio. Ad obiecta respondeo breuiter quidē, sed vere loquitam scripturas quam Patres de modo cognitionis naturali & ordinario. Quo autem alio modo cognoscant Sancti, iam exquiremus. Nam ita de hoc disputat indicatio loco S. August. ut eos cognoscere, velut in dubium supponat libro illo de cura pro mortuis. c. 15. & 16.

PARS VI.

Quomodo preces à nobis ad se suscipiant cognoscant Sancti.

I. *M*agnum inter coelos, vbi Sancti Obiungunt, atque terram, vbi nos; interualum, chaos magnum. Ideo, *Quis*, ait Calvinus lib. 2. c. 20. §. 24. eorumque loquaces esse aures reuelauit, quod ad voces nostras porrigantur? oculos etiam tam perspicaces qui necessitatibus nostris aduigilent? Concludunt igitur sic Nouatores, Non potest, quo Pontificiorum preculas cognoscant Sancti, explicari modus. Non igitur cognoscunt. Si non cognoscunt, igitur nec orandi.

Sed peccata hic illi, vel vafre ac nequiter, vel indocte ac inscienter peccant tria.

Primo, quod ex modi, quo res aliqua fit, suspensio-ignoratione, colligunt, rem illam non fieri. Nam in diuinis quam plurimis, verbi causa, in aeterna filij generatione, Spiritus sancti ab utroque productione, trina personarum essentiali unitate, modum quis explicet? Quis in mundi olim & hodie, in singularum, quae hominum sunt animarum creatione ex nihilo, in aliis similib. tam multis, modum, ut ambigere atque controuersari queat nemo, quis indicet?

Imo in naturalibus, & ante oculos ac pedes

perdespositis rebus, quotusquisque modum, quo ex sunt, intelligit? 1. Serratur lignum, limatur ferrum, scinditur paruo aliquo cum stridore chartula, & plerisque obstupefunt dentes, aures dolent, quid causae? 2. Vident quidam vinum rubrum, odorantur caseum, tangunt leuiter aliquid, quod, ante annos forte plures, pestis quaedam afflavit, & conturbantur, cohorrescunt, moriuntur, quis antipathiae, venenique huius modus? 3. Quin & inveniuntur nonnulli, qui si conclauae, locumve alium, ubi catus sit, ingrediantur, licet eum neque videant, neque audiant, vel omnino sciant; totis tamen artibus contremiscunt, nauseant, vomiturunt. Quem horum, consiliumque in tota rerum natura plurimorum modum dixerint Nouatorum Sophi? An quia hunc nesciunt, illa fieri negabunt?

Modestius, homo aliqui solertissimus, ingeniosissimus & doctissimus, Sanctus Augustinus, libro de cura pro mortuis capite vndecimo. Quomodo fingant ista, nescio. Et capite decimo sexto: Quamquam ista quae sunt vires intelligentiae meae vincat, quemadmodum opulentur martyres istos, quos per eos certum est adiuuari: 1. Vtrum ipsi per se ipsos a sint, vno tempore tam diuersis locis, & tanta inter se longinquitate discretis, siue ubi sunt eorum memoriae, siue praeter suas memorias ubicumque adesse sentiuntur: 2. An ipsis in loco suis meritis congruo, ab omni mortalium conuersatione remotis, & tamen generaliter orantibus, pro indigentia supplicantum, sicut nos oramus pro mortuis quibus utique non praesentamur, nec ubi sint, nec quid agant, scimus.

Deus omnipotens qui est ubique praesens, nec concretus nobis, nec remotus a nobis, exaudiens martyrum preces per angelica ministeria usqueaque diffusa, praebeat hominibus

ista solatia, quibus in huius vitae miseria iudicat esse praebenda: & suorum merita martyrum ubi vult, quando vult, quomodo vult; maximeque per eorum memorias, quoniam hoc nouit expedire nobis ad aedificandam fidem Christi, pro cuius confessione sunt passi, mirabili atque ineffabili potestate ac bonitate commendat.

Res haec altior est, quam ut a me possit attingi. & abscurior, quam ut a me valeat perscrutari: & ideo quid horum duorum sit, an vero fortassis vtrumque sit, et aliquando ista fiant per ipsam praesentiam martyrum; aliquando per angelos suscipientes personam martyrum, desinere non audeo: mallem a scientibus ista perquirere.

Neque enim nemo est qui haec sciat, non qui sibi scire videatur & nesciat: dona enim Dei sunt, his alia, & illis alia largientis, secundum Apostolum, qui dicit, unicuique dari manifestationem Spiritus ad utilitatem. Alii quidem, inquit, datur per spiritum sermo sapientiae, alii sermo scientiae secundum eundem spiritum, alteri autem fides in eodem spiritu, alteri donatio curationum in vno spiritu, alii operationes virtutum, alii prophetia, alii diiudicatio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Omnia autem haec operatur v. nus atque idem Spiritus, diuidens propria unicuique prout vult. Horum omnium spiritualium donorum, quae commemorauit Apostolus, cuiusque data est diiudicatio spirituum, ipse scit ista, sicut scienda sunt.

Secundo responderetur. Neque posterior firma consequentia. Quia fieri posset, ut essent, qui, Sanctorum nomine, cognoscerent preces nostras Angeli, vel Deus ipsemet: neque illi eam ob causam frustra orarentur. Quemadmodum si Princeps aliquis adeo illiteratus & rudis esset, ut legere nihil omnino posset; non ideo tamen frustra supplices ei offerrentur libelli; quia essent alii, qui eius loco lege-

Simile.

legerent. Et de hoc disputat à capite decimo, libro de cura pro mortuis gerenda, Divus Augustinus.

Modi X. Tertio. Falsum est, explicari haud posse modum, quo is precum nostrarum suggeratur cognitio. Nam sane non unum modo, sed plures afferunt Theologi modos, decem nimirum, & si liberet, plures.

1. Ipsa Sanctorum presentia. II. Primus est, ut ipsae Sanctorum animae ibi, ubi orantur, praesentes incedibili, quae spirituum propria est; ad sint celeritate. D. Hieronymus contra Vigilantium, cuius tamen verba duplicem & sentum & modum videntur suggerere. Nam vel de reali animarum presentia, seu; ut non male Theologorum quidam loquuntur, de reali essentia, intelligendus S. Hieronymus; ut fere ab omnibus intelligitur; Vel de attentionis praesentia, citissimoque inditarum ijs ad cognitionem specierum usu, prout à Soarez lib. 2. de attributis divinis, cap. 28. intelligitur.

2. Per homines. Secundus. Ut non adsint ipsae, sed ab aliis, qui cognoscunt, accipiant. Et huiusmodi numerantur triplices: Homines, Angeli, Deus. Homines quidem, si hinc demigrantes, nuncient, quae hic gerantur. D. Augustinus. lib. de cura pro mortuis cap. 15. est, quae hic modus proprie tertius. Angeli, quia hi nobiscum affunt, nobis praesident, nostra norunt ut ea beatis illis animis referre possint. D. Aug. eodem cap. est modus hic quartus.

3. Per Angelos. Deus dupliciter. Primo, quia ipsis istidem animabus preces illas extraordinario veluti sermone ac lumine revelat. Ibidem S. Augustinus, & hoc bifariam, immediate scilicet per se ipsum: est modus quintus; & mediate per alios, ut Angelos, & modus est sextus. vel homines, ut modus sit septimus. Secundo, quia ordinario suo aspectu omnia haec talia iisdem monstrat,

ita ut Deum dum vident, nostra ista desideria optata, & vota in illo videant. Et modus rursus dupliciter explicatur, primo, ut per se ac ipsis visionis divinae vi, haec videant, idque formaliter: & vel ab initio cuiusque beatitudinis, ut Caietano visum 3. part. quaest. 10. art. 2. sicque modus est octavus: Vel non ab initio, sed successive, ut cente Ferrarientis, contra Gentes cap. 59. & modus est nonus. Secundo, non per se, sed per accidens, & ex iola Dei voluntate, & libero concessu, toties, quoties ex hisce rebus vident aliquid, ideoque non nisi ratione visionis causam, sique modus est decimus, post beatitudinem nimirum & successive, ut rursus Caietano videtur in iis rebus, quae post Sanctorum mortem paulo accidunt diutius: ut vero aliis videtur, etiam in rebus aliis omnibus, quae extra Deum sunt.

Horum autem modorum, qui probabiliores & aptiores sint, alterius est loci differere: satis nunc est, ab hominibus hosce intelligi: quanto magis & hi & alii plures à Deo fieri possunt?

III. Certe per suum ipsius sermonem *Cognitio ac revelationem*, qui est potius cognitio per Revelationem deum, scendi modis quintus est, posse Deum eodem quo concipiuntur momento efficiere, ut nostra pervideant, & exaudiant sancti vota, nemo omnium, qui in scripturis & rerum naturis aliquid vident, potest ambigere? Deus enim est, qui i. Reg. 9. 15. & 17. revelavit auriculam Samuelis, ut Saulis inuentas videret a sinas, eum, quae ignominiam ac inopem ad se venientem agnosceret, Regemque designaret ac vingeret.

2. Deus est, qui eidem Samueli i. Reg. 16. indicavit locum in alius Isai filius non esse dignam imperio, ipsum vero Davidem vers. 12. esse israelitico sceptro idoneum, regioque vnguento ita vngendum.

3. Deus

3. Deus est, qui Elisæo absenti monstravit, quæ in remoto loco ab Giezi quæ occultissime fiebant, ita ut certo & clare huic reuerso diceret, lib. 4. Reg. c. 5. v. 26. Nonne cor meum in presenti erat, quando reuersus est homo de curru suo in occursum tui. Num igitur accepisti argentum, & accepisti vestes, ut emas oliuet, & vineas, & oues, & boves, & seruos, & ancillas.

4. Deus est, qui Act. 5. in Sancti Petri oculis Ananiam & Saphiram de agri pretio decerpentes & occultantes aliquantulum posuit.

5. Qui, ut venerabilem virum (S. Gregorij verbis loquor lib. 2. dial. c. 20.) Benedictum latere nihil posset, in cuius auribus tacitæ etiam cogitationis verba sonuissent, effecit: Qui in eius cōspectu Riggonem Spatharium, cum purpureis vestibus & regio comitatu, personatum ageret Totilam, collocavit, eodem lib. cap. 24. qui oculorum illius aciem ita intendit, ut à puero viniamphoram, seu ut illo iam æuo appellabant, Flasconem abscondi, & in absconditum hunc irrepere serpentem intueretur, ibid. cap. 18. Videreque fratrem quendam cap. 19. à se dislitum, mappulas à monialibus quasdam accipientem, suoque in sinu abscondentem, sic, ut cū redisset ille, ipsi mirabiliter diceret: Nunquid ego illic præsens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibi que eas in sinu misisti?

6. Et de S. Bernardo, Sancti. Francisco, aliisque non paucis memoriæ prædita sunt generis eiusdem complura. Quæ clarissime demonstrant, posse Deum Sanctorum in cœlis mentes luce tali ac tanta collustrare, ut quæ nobis hac in humo repentibus geruntur, dicuntur; & si idem velit Dominus; cogitantur, perspiciant illi; & cognoscant optime.

Et potest hoc Deus tam per seipsum immediate, quam per alios: verbi causa,

Angelos, aut beatos alios. Quemadmodum enim Angelis vel per seipsum, vel per superiores Angelos, nonnulla indicat & patefacit; sic & Sanctis aliis. Estque hic modus sextus ac septimus.

IV. Octauus vero modus & nonus vniuersæ quidem sumuntur ex S. Gregorio, eiusque ratione, dum de Angelis ait lib. 1. Moral. cap. 2. Interius, exteriusque sciendo diffusi sunt, quia ipsum scientia fontem contemplantur. Quid enim de his, quæ scieda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt. Et de beatis alijs, lib. 4. Dialog. cap. 33. Quia in æterna hereditate omnes communi claritate Deū conspiciunt, quid est, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? Seu ut D. Th. 1. p. q. 2. a. 8. citauit. Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?

Distinctius vero ijdem modi videntur posse intelligi, quod quisque causam aliquam, & quidem ut causam cognoscit, is necessario ei⁹ effecta cognoscit: & quo illam contuetur perfectius, eo & ista; siue iste istorum contuitus, quo ad maiorem horum multitudinem, siue quo ad maiorem in ipso contuitu intensionem & acrimoniam accipiat. Nunc vero Deum cognoscunt beati omnes, ut causam omnium, quæ ab homine quocunque fiunt, bonorum: precationum videlicet, desideriorum, & commotionum omnium. Ista igitur in Deo omnia videre omnes possunt. Et quia eadem Dei visio, vna semper & constans, absque vlla mutatione est, ideo per eam formaliter omnes istæ res ab primo, quo illa incipit momento, videantur, oportet. Magnorumque hæc Theologorum sententia est. D. Thomæ 1. par. quæst. 12. art. 5. Capreoli 4. distinct. 49. quæst. 6. artic. 1. & 3. Ferrariensis 3. contra Gentes cap. 56. 59. 60. Dominici Soto 4. distinct. 49. quæst. 3. art. 3. Richard. 3. distinct. 14. art. 2. q. 3. & 4. distinct. 49. art. 3. Soares lib. 2. de attributis di-

Docetur
auctoritate.

Docetur
ratione.

Bbbbb uin

ninis 5. 28. Et vero quæ videmus nunc per speculum in enigmate, 1. Corinth. 13. tunc facie ad faciem videbimus. Nunc vero & fidei mysteria omnia, & quæ in ijs cõprehenfa, ex ijsque apta & nexa, videmus per speculum & in enigmate. Nonne ista igitur clare & facie ad faciem videbimus postea?

V. Decimus demum modus est etiam peraccommodus. Quia fieri potest, vt eis, qui Deum clare intuentur, velit Deus quoddam, veluti beatitudinis corollarium ac superpondium adiici; vt quidquid creaturarum rerum, & earum præsertim, quæ ipsos spectare ac attingere videntur propius, fuerit, hoc eis postea, cum extiterint istæ res, patefiat vi quidem visionis non per se, ac formaliter, quasi ex ipso, quod Deus videtur, videantur ista omnia: sed per accidens & causaliter. Quia decernit & dat Deus voluntarie, vt beatitudo, quæ ex vno ipsius habetur contemplatu; causa sit, ob quam detur aliud beatis lumen, aliaque visio qua inferiores mundi huius res nostras cognoscant ac peruideat. Et hoc magnis etiam visum Theologis: D. Thom. 1. part. q. 57. art. 5. Caiet. mo ibid. & 2. 2. q. 83. art. 4. circa solutionem secundi, D. Bonaventura 3. d. 19. art. 2. q. 3. Scoto ibid. Petro Alliaccensi, 1. part. q. 12. alius, quos è recentioribus laudat, & excutit, ac probat Vasquez 1. par. q. 12. art. 8. disp. 50.

Horum igitur decem modorum, nullus omnium est, qui adhiberi aliquando non possit, sed omnium vñtatisissimi atq; certissimi sunt, qui suam à Deo arcessunt cognitionem: & horum quidem antepenultimus, Istique modi omnes possunt dici, esse cognitio in verbo, vt citato loco putat Vasquez 2. cap. 7. vel certe octauus & nonus modus, vti cum vetustioribus affirmat Suarez in l. 2. de attributis c. 27. 28, 39. q. 10. disp. 26.

VI. Atque hinc perspicitur, quanta &

quam miseranda hæreticorum; dum Sanctis preces nostras negant innotescere, contumacia sit. Quærunt modum, quo preces nostras queant illi cognoscere? cum ipsi tamen aliis in rebus plurimis veritatem fateantur, veritatis modum ignorent, imo neque inuestigandum censeant.

1. Hæ Caluini voces, in 1. Cor. c. 11. fol. 192. Quid opus tam subtiliter philosophari? Nam in difficilem de Angelorum apud nos præsentia, & nostras in res inquisitione, quæstionem incidere, nec illius ipse modum edicere poterat, neque ab aliis discere volebat.

2. Et fatetur idemmet se, cum à Zvvinglio discedit, cumque in Eucharistici mysterij explicatione reprehendit, non posse modum, quo in Eucharistia sit Dominus, explicare.

3. Cumque ipsius affectu concedant à Steph. visum in cœlo Christum Dominum Act. 7. 56. modum tamen, quo tam longe hominis oculi ad videndum porrigerentur, non explicant: neque, nisi à Catholicis illius, quod Sanctis datur, cœlestis aliquid luminis mutentur, explicare possunt.

4. Multo etiam minus in S. Paulo, Actorum 9. à quo non extra cœlum, ac sub eo, in aere terris vicino, sed in cœlo ipso visum idem Dominum; nugantur.

5. Sed ecce, quam apte ad id, quod agimus, quam clare Beza in caput 2. epistolæ 1. S. Ioannis. Sunt, ait, castres solliciti de laborantium fratrum salute suo nobis incomperto modo.

PARS

PARS VII.

Quatenus cuilibet sit necessarium Sanctos inuocare?

Primo, Catholico necessarium est credere, rectam & Christianæ pietati cōsentaneam esse Sanctorum inuocationem: partim quia tota id docet Catholica Ecclesia: partim quia & facit.

Secundo. Cum publicis interest Catholicus quispiam precibus, siue in Liturgia, siue in Litanis, siue in similibus aliis, & cum publicas precari preces debet, verbi causa; si ordine sacro initiatus sit: beneficium habeat Ecclesiasticum, vel alia quacumque de causa: tenetur is Sanctos inuocare. Quia vel suam precibus publicis, siquidem earum esse velit particeps, mentem ac voluntatem coniungere: Vel eas etiam totas ac integras probare ac orare debet.

Tertio. Cum priuatim orat quis, siue domi hoc agat, siue in templo, vt Publicanus ille *Luc. 19.* aut alibi, nulli vlla Catholico lex aut necessitas, vt Sanctos inuocet: sed solum, nullo Sanctorum adhibito precatore, affari & inuocare Deum potest. Quin vero si quis omnibus necessario inuocandos sanctos, pertinaciter doceret, non aliter hæreseos damnaretur; quam qui res alioqui bonas, sed ad aphoras omnibus ad salutem necessarias contenderet, verbi causa; Communionem sub vtraque specie: coniugium, vel simile quid aliud.

PARS VIII.

Virum melius sit, Deum immediate per nos ipsos tantum precari, an mediate, Sanctis adhibitis comprecatoribus.

*Id est ora-
re duplici.
m.* **D**Vobis modis oratur Deus. 1. ipse vnus & solus. 2. ipse quidem ora-

tur: sed in seruis & amicis suis; dum, vt eum postea solum orent, orantur. Quando solus oratur Deus, causæ interdum & quasi argumenta ei quædam, quibus ad exaudiendum, & ea quæ petuntur concedendum inflectatur; adhiberi consueuerunt duplicia. *Quædam* ab ipso vno ducuntur, vt dum oratur, quia misericors est & bonus; quia potens & in promissis suis constans ac fidelis: quia hæc & illa beneficia sponte hætenus tribuit; quia eius agitur honos & gloria. *Quædam* vero ab alijs ducuntur, vt, dum ei proponuntur quædam creaturarum bona vel mala, quorum intuitu excitetur & moueatur, ab ijs, quæ orantur, annuendum. Et vtraque, vel eorum bona sunt ac mala qui orant, vel aliorum. *Bona eorum qui orant*, sunt virtutes, & bene facta quæpiam *Isai. 38. 2.* Obsecro Domine quæso: quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Similia *Psalm. 7. quæst. 5. 9. Psalm. 16. 3. Psalm. 17. 21. 22. 23. Esth. 14. 16. 17.* Bona aliorum sunt eiusdem etiam generis. Sed hi alii sunt duplices: Christus scilicet Dominus, quia homo, & Sancti Alij, siue hi Angeli siue homines.

De Christo Domino certum est, eius à Deo spectari preces, merita, & gloriam. Hinc enim Ecclesia oēs pœne ad Deum preces concludit per Christum Dominum nostrum.

2. Hinc dixit ipse, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis, *Ioann. 16. 24.*

Ad aliorum hominum bona pertinet hæc. Salomon *Psalm. 131. vt ex 2. Ps.* Paral. 6. patet. Memento Domine David & omnis mansuetudinis eius. Propter David seruum tuum, ne auertas faciem Christi tui. Sicque & factum, & cur factum sit, ostendunt illa 3. *Reg. 5.* Propter David dedi ei Dominus Deus suus lucernam in Hierusalem.

Bbbbb 2 vt

*1. Solus.
Idque per
sua attri-
buta ipsi in
serua.*

*Vel per sua
creata.*

*Vel per Ie-
sum.*

*Vel per in-
fros.*

ut suscitaret filium eius post eum, eo quod fecisset David rectum in oculis Domini. Daniel c. 3. Ne auferas misericordiam tuam a nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Isaac seruum tuum, & Israel Sanctum tuum. Hic sane videmus, ea etiam Deo proponi, & ab eo spectari, quæ ipsi agunt homines. Ideo enim Davidis mansuetudo & eius elogium, quod Dei seruus sit, itemque nominatorum Patriarcharum aliorum elogia quod Deo dilecti, quod eius serui & sancti sint; commemorantur. De malis exempla ubique plurima, cum corporum & animorum pestes, miseriæque multiplices proponuntur.

Quomodo
per coelestes
oratur.

Quando Deus in aliis; seu per seruos amicosque suos oratur, hoc nimirum agitur, ut hos aspiciat, eorum preces, charitatem, Sanctitatem, amicitiam, & hirsursum vel sunt CHRISTVS Dominus, Sanctorum Sanctus, vel Sancti alij, id est, Angeli, homines. Eique, vel huius vitæ hospites vel futuræ ac beatoris illius ciues. Nam, ut supra dictum; & CHRISTI Domini ac Saluatoris nostri pro nobis preces intuetur Deus, & aliorum, qui vel hac in vita nobiscum adhuc degunt, vel in coelestem hinc demigrarunt.

III. Quæstio igitur est, Vter Deum orandi modus melior sit, isne qui Deum in seipso statim ac immediate appellat, an qui in eius Sanctis ac mediate. Et dicendum

Primo. Vtrumque modum esse bonum, uti quidem de priore fatentur omnes: de posteriore probatum alias.

Secundo. Modos istos posse inter se comparari dupliciter. 1. Simpliciter, & ex suo, aiunt, genere tantum. 2. ex circumstantiis.

Tertio. Priore modo, videtur is melior modus, qui Deum in seipso, & *deus* inuocat. 1. Quia hic in Deum motus directior ac simplicior est. 2. Quia facilius, &

Physico illi pronunciato conuenientior, frustra sit per plura, quod potest fieri per pauciora.

Deum vtiliter oratur solum.

3. Quia hunc nobis orandi modum in ea, quæ aliarum omnium optima, princeps, ac velut idea est, præscripsit Magister diuinarum rerum optimus CHRISTVS ac Saluator noster, dum Matth. 6. v. 9. dixit: Sic ergo vos orabitur, Pater noster &c. 4. Quia hanc pene vnam orandi rationem vñtauit ab ipso mundi primordio Ecclesia, tam in naturæ, quam Moyssis lege. 5. Quia prior est latræ: posterior dulciæ actus, quoad terminum quidem proximum.

Quarto. Posteriori modo, potest sapissime is Deum melius orare, qui Sanctos, ut hunc pro se orant, orat. 1. Quia in hoc modo maior inest Dei Opt. Max. veneration, maiorque gloria, ut supra expositum. Quo enim plures ante diuinam ipsius maiestatem sese prosternunt, eumque supplicabundi appellant, eo ei honoris & adorationis deferatur plus.

Vtilius per Sanctos.

2. In eodem modo maior etiam inest hominum demissio, dum suam ipsorum, coram oculis Dei, vilitatem magis agnoscunt, reque ipsa magis prositentur, adhibendo alios: partim quia significant aliorum quam suam religionem, charitatem & virtutem Deo esse gratiorem: partim quia se minus dignos esse, quam ut summum illum Regem Regum, Dominantium, solum soli, & ore ad os alloquantur, iudicant.

3. Maior in eodem modo inest charitatis erga Deum & proximum significatio. Erga Deum quidem, quia plures ad facrum eius obsequium ac venerationem sollicitantur: erga proximum; quia huic non occasio tantum, sed & causa vera datur bene agendi, Deum colendi, charitatem, qua erga illum, & nos ipsos flagrat, exercendi. 4. Maior in eodem modo inest

est non Deitantum, sed & Christi Domini qua homo; benevolentia, beneficentiaque agnitio & commemoratio. Dei enim dona in aliis hominibus agnoscimus & commemoramus, dum in iis ab illo ea bona cogitamus ac statuimus, quæ per pretiosum Christi Domini sanguinem & meritum diuinæ maiestati acceptissima sint.

5. Communionis Sanctorum quam in Apostolico profiteamur Symbolo, maior ac ingentior hic excitatio est, dū ab nostris, in eadem Dei Ecclesia, conferuis & fratribus petimus, ut propter Sanctum, quo in ista coniuncti & colligati sumus vinculum, sua nobiscum bona, quorum aspectu hilaretur ac moueatur Dominus; communicent; legationem ad communem illum Dominum pro nobis obeant; nobiscum illum supplices cernui atque abiecti enixissime demississimeque orent & adorent.

6. Impetrantur & isto modo multa, quæ non impetrarentur alias. Vult enim Dominus suorum charorum à nobis cognosci gratiam, gloriam, & auctoritatem, qua eo apud seipsum dignatur. Vult ut intelligamus eos apud se vitam viuere beatissimam; eos posse in malis afflictisque rebus opitulari: eos eam, quam in terra inchoarunt, non abiectis erga nos charitatem: eos suam nobiscum & pro nobis libentissime, ac humillime venerari maiestatem: vult denique omnia, quæ superioribus causis omnibus explicata iam sunt.

7. Cum ex causæ modum istum altero præstantiorem, quoad quæuis tempora indicent, est vna tamen, quæ hoc potissimum tempore illum monstret anteponendum, fidei nimirum Catholicæ professio. Cum enim modum eum carpant, damnent, & omnino explodant hæretici, magnum & priuatim & publice fidei

sua Catholicæ actum efficit, cum hoc precis genus assumit & celebrat. Quemadmodum, etiam si præceptum esset nullum, foret nunc satius, sub vna, quam sub duabus speciebus Eucharistiam sumere, quod hoc sacrosanctæ fidei, vna quædam nota, & symbolum contra hæreticos sit, ita & Sanctos, ut *Sanctum Sanctorum* precantur, precari.

Quinto. Ille vero modus orandi optimus, qui ex utroque constat, & modo scilicet hunc, modo illum usurpat precandi modum. Exemplum in Ecclesia ipsa Catholica clarissimum. *Deum* enim, & *Sanctos* rogat: seu illum ipsum immediate, ac mediate, itidemque faciunt, & fecerunt Catholici, ab Ecclesiæ Christi primis statim initiis, Bellar. l. de cultu Sanctorum, Schererus, initio Postillæ de Sanctis.

Sexto. Ne quis pro priore modo allatas rationes eam in partem agat, ut ex iis vnum illum retinendum, profligandum alterum existimet, ad earum singulas respondebo aliquid.

IV. Ad primum. Sæpe qui directior & simplicior motus est, ob causam aliquam minus bonus & utilis redditur. A puncto quolibet in quodlibet recta potest duci linea, & à qualibet vrbe in quamlibet. Sed non ideo illa statim vna tenenda via est. Sunt quandoque interiecti montes, amnes, densæ sylvæ, viæ lutulentæ, loca tesqua & horrida, ut viatori multo sit conducibilius iter obliquum, licet paulo longius, quam rectius illud ac breuius.

Ad secundum. Phifico illi pronunciatum solet à Philosophis addi vel cautio, vel interpretatio: *Si æque fieri possint bene omnia.*

Ad tertium, mirum est, cur vna oratione Dominica contenti non sint Nouatores. Cur Psalm. canunt? Cur nouas cu-

Bbbbb 3 dunt

dunt reciduntque preculas? Et tamen in illa etiam iste pro alio curandi, orandi que modus innuitur, dum non dicit vnus aliquis Pater mi, qui es in celis: Panem meum quotidianum da mihi hodie, dimitte mihi debita mea sicut & ego dimitto debitoribus meis. Et ne me inducas in tentationem. Sed libera me à malo. Verum habita Sanctorum communionis ratione, Pater noster, qui es in celis. Panem nostrum, &c. ad Quartum, perfectior ille modus, qui vtrumque completur, & perfectiora maiorem in Ecclesia Christiana vsum habent omnia, quam in Adamica, vel Mosaica.

Ad quintum. Virtus vna non respuit alteram, neque virtutis vnus actus, proscrit ac damnat alterius actum virtutis. Coniurant & consociantur amicissime virtutum plurium plures actus, maxime si cognita sint atque confines. Quid si & vna religionis virtus sit, quæ latram, dulciamque contineat? Certe plurimis atque sapientissimis ea est opinio.

PARS IX.

Recte aliquos huic & illi vel bono procurando,
vel malo auertendo prappositos putari,
& eam ob causam orari
Sanctos.

I. Postquam, inquit Calvinus, loc. cit. §. 2. ceptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere, sensim sua cuique procuratio est attributa, vt pro negotij diuersitate nunc hic, nunc ille aduocaretur intercessor. Atque hunc ipsum de singularibus Sanctorum auxiliis locum valde amplificat & irridet Nouatores pene omnes, vt è Calvinianis Chamierus & Rainoldus, è Lutheranis Chemnitius, Hailbrunnerus. Sed an merito, dispiciamus.

Primo. Sua dona potest Deus cui vult, & quomodo vult dare, vni hoc, illud alij & inter ea, quæ pluribus dat, vnum vni

abundantius & illustrius, alteri minus abundanter & conspicue, 1. Cor. 12. Nam quemadmodum in terra, sic & in cælo fit Dei voluntas.

Secundo. Vt recte putetur aliquis tali & tali dono præditus, oportet eum reuera tali ac tali dono præditum esse, vel certe iustam subesse causam, cur putari possit præditus. Quemadmodum, vt putetur quis vir bonus, bonum eum esse oportet: vel certe iusta & bona, cur talis censeri queat, suppetere argumenta, vt etiam quædam indicat Iuris regula.

Tertio. Sanctos omnes posse aliquo modo dici rebus nostris omnibus præpositos, & omnium istarum causa posse ipsos orare & orari, videtur ex eo certum, quod communi erga nos in omnibus nostris necessitatibus charitate ardent: & hanc qui eius author approbat, gratamque habet Dominus.

Quarto. Eorum tamen aliquos, præ aliis, recte censeri certis præpositos negotiis, monstrant ista.

1. Apocalyp. 2. v. 26. Qui vicerit, & custodierit vsque in finem, opera mea, dabo illi potestatem super gentes: & reges eas in virga ferrea. Cui super gentes potestas datur, ita vt eas regat, ei certe simul etiam aliqua imponitur commodorum & incommodorum, quæ ad gentes illas attinent, curatio. Et dabo illi stellam matutinam. Cui matutina datur stella, ei depellendarum noctis tenebrarum, diurnæ inferendæ lucis, aliqua tribuitur efficientia. 2. Matth. 24. vericul. 45. & 46. Quis putat se esse fidelis seruus & prudens, quem constituet Dominus, super familiam suam, vt det illis cibum in tempore? Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus eius inuenit sic facientem. Amen dico vobis super omnia bona sua constituet eum: omnia nimirum bona illius familiæ, quæ ipsi est commissa. 3. Ioannis 14. v. 2. In domo Patris mei mansiones multe sunt. Quem admo-

admodum in Domo Dei, quæ est Ecclesia, 1. Tim. 3. v. 15. mansiones multæ sunt, non vt in ea tantum maneant domestici, sed vt suas singuli obeant functiones, variaque accurent, sic & in cœlesti domo Dei. 4. Sicut alia est claritas solis, alia claritas lunæ, & alia stellarum claritas, (stella enim à stella differt in claritate) ita & Sanctorum non post resurrectionem tantummodo in corporibus, sed etiam nunc in animis diuersa claritas est. Solis vero, Lunæ, stellarumque aliarum claritas, non id tantum efficit, vt luceant hæc, sed etiam vt terris calor, frigus, humor, siccitas, salubritas, morbi, tranquillitas, tempestas, aliaque id genus affundantur, prout ex Philosophia, & Astrologia non ignotum. 5. Angelis à Deo varia delegantur munerata, Matth. 18. Psal. 81. Daniel. 7. & 9. At Sancti æquales Angelis sunt. Luc. 20. 36. D. Ambrosius sub finem lib. 8. in Lucam. Sicut Angeli præsumunt, ita & hi qui vitam meruerint Angelorum.

6. Quemadmodum quæ his & illis herbis, & illis lapidibus, his & illis lignis diuinitus indita vis sit, qua homines præditi arte, scientia, & industria fiant, vel per experientiam discimus, vel per aliorum institutionem ac doctrinam: sic & quæ cui Sanctorum diuinitus demandata præcipue hæc aut illa erga homines functio, & cura. Monstrant enim, verbi causa, vel experientia vel vetustior aliqua traditio, contra itinerum pericula & morbos adiuuare S. Raphaelem, contra dolores dentium S. Apolloniam, contra calculos S. Florentium, contra pestem S. Sebastianum & Rochum, contra tempestates S. Nicolaum, contra hostes S. Michaelem ac S. Gregor. & alios aliis in rebus ac locis.

III. Vere ac sapienter de hisce talibus S. Augustinus Epistola 137. ad Ecclesiæ suæ Hipponensis Clerum ac populum. Vbi quidem Deus est: & nullo continetur

vel includitur loco, qui condidit omnia & eum à veris adoratoribus in spiritu, & veritate oportet adorari, vt in occulto exaudiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Verumtamen ad ista, quæ hominibus visibiliter nota sunt, quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi beati Felices Nokensis corpus conditum est, quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliusque scribi potest, quidquid in eorum aliquo, diuinitus fuerit propalatum. Nam & nos nonimus Mediolani apud memoriam Sanctorum: vbi mirabiliter & terribiliter Dæmones confitentur, furem quendam quia ad eum locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsus fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere. Nunquid non & Aphrica Sanctorum martyrum corporibus plena est? Et tamen nusquam hic scimus talia fieri. Sicut enim, quod Apostolus dicit: Non omnes Sancti habent dona curationum Spirituum, ita nec in omnibus memoriis Sanctorum ista fieri voluit ille, qui diuidit propria vnicuique prout vult.

7. In terram Sanctorum communione, variis variorum munerum ordo, descriptio ac distributio est. Cur non & in ordinatissima illa supera ciuitate? & quidem ad consummationem Sanctorum, non eorum qui illic, sed qui adhuc versantur, in opus ministerij, in edificatione corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. ad Ephes. 4. v. 13.

IV. At hoc est Aesculapios, Martes, Pallas, Lucinas, Deos Deique alias constituere. Ita olim Christianos calumniati Manichæi, apud S. Aug. l. 2. contra Faustū; Vigilantius apud S. Hier. l. contra ipsum; Iulianus Apostata apud S. Cyrillum l. 6. in ipsum; Maximus Madaurensis, apud S. Aug. epist. 44. Eunapius pag. 75. 76.

Sed quid iis responderunt sancti temporum

porum illorum Patres? 1. Mendacium scilicet atque calumniam à Gentilibus, Apostatis, & hæreticis in Christianos & Catholicos esse falsissimam. Hos nullum Deum, nisi vnum credere, colere, ac adorare: cultu scilicet eo, qui summus est summoque solidebatur. Sancti vero, quidquid vlla in re possunt, id ab Deo accipiunt: neque à nobis vt Dij orantur, sed vt serui & amici Dei, qui nequaquam huic, (absit) æquentur, sed intime subiiciantur, humillimeq; supplicent. 2. Hinc vere collegit alicubi Beilarminus, nos Catholicos, veterum in Sanctis colendis, & certarum rerum gratia inuocandis, Christianorum ac Patrum D. August. D. Hieron. D. Cyrilli esse similes: nostros vero Nouatores veterum illorum in Sanctis contemnendis, eorumque suffragiis, & opitulationibus irridendis, veterum hæreticorum, Apostatarum ac Gentilium.

Collectionem tamen hanc negat Rainoldus, Pag. 247. quod isti antiquis Catholicis iniuriose ac falso Sanctorum cultum & preces culpæ dederint, ipsi vero nobis recentibus Catholicis iure ac vere id vertant vitio Nouatores nostri: quemadmodum falso veteribus Israelitis, quod verbis falsis attenderent, obiecit Pharaon. Exod. 5. v. 9. Vere autem idem hoc posterioribus Israelitis. Ieremias c. 7. v. 8. & c. 18. v. 18. At sane falso & veteres illi calumniatores veteribus Catholicis, crimen hoc impeerunt, & nobis recentioribus recentiores isti, prout iam expositum, ita vt ouum ouo sit, recens veteri,

Catholicus Catholico, hæreticus hæretico, calumniator calumniatori.

* *

PARS X.

Ex Sanctis aliquos patronos ac præfides deligere fas est.

I. Nefas & hoc noui decernit Aristarchi. Nam postquam ceptum fuerat in Sanctorum intercessionem respicere sensim singuli, ait Caluinus, li. 3. c. 20. §. 22. peculiari sibi Diuos adsciuerunt, in quorum non secus, atque tutelarum Deorum fidem se contulerunt: neque modo (quod olim Israeli exprobrabat Propheta. Ier. 3. v. 28 & 11. v. 13.) secundum vrbium numerum Dii sunt erecti, sed secundum capitum multitudinem. Sed hæc solita nugæ. An non absurdum, & plus quam alinum, quæ de Diis, de idolis, de prophano eorum cultu in Scripturis aut Patribus sunt, seā semper contra Dei amicos, moderatumque ipsorum cultum & honorem trahere atque conicere?

II. Fas vero esse, aliquos è Sanctis Patronos ac præfides, & prouinciis, & vrbibus, & vicis, nostrumque singulis deligere, istosque maiori ac frequentiori colere ac orare studio, monstrat Deus ipse ac ratio.

Deus quidem. Primo, quia certis Sanctos quosdam gentibus ac prouinciis præfecit. Apoc. 2. Matth. 24. vt superiore monstratum quæstione.

Secundo. Præposuit etiam nationibus ac populis, verbi causa, Iudæorum & Persarum, Angelos Dan. 10. 13. 20. & 21. hosque istorum populorum nominat Principes. ibid. At Sancti alij æquales Angelis, Luc. 20.

Tertio. Dedit ex eadem Angelorum gente hominibus singulis custodes, prædagos ac præfides. Matth. 18. & fatentur tam Caluiniani, quam Lutherani. Iam vero dictum, Sanctorum quemlibet Angelis æqualem esse. Neque obstat Caluini li. 3. c. 20. §. 23. exceptio. quod Angeli sint administratorij spiritus. Nam sane postquam

quam suis è corporibus euolarunt hominum animi, Deo ad nutum in omnibus ministrant, cum suum eum Dominum, & se ipsius agnoscunt seruos. Apocal. 5. & 7.

Quarto. Fecit non raro Deus miracula non parua, cum ij colerentur, & deprecatores adhiberentur Sancti, quos aliqua vel prouincia, vel ciuitas, vel vnus quispiam veluti patronos ac præsides habebat. D. August. li. de cura pro mortuis. c. 16. Euseb. li. 6. hist. c. 5. Nyssenus in vita S. Gregorij Thaumaturgi, D. Ambrosij sermone de SS. Gervasio & Protasio. Euoluuntur Constantinopolitanorum Annales, Theodosij Imperatoris gesta, Pariensium, Colonien- sium, aliorumque quam plurimorum monumenta: & apparebit, quantam seruus suis, certo in loco præcipue cultis & inuocatis, vim & gratiam concesserit Dominus. An vt falsis imbuamur opinionibus, crassissimè implicemur superstitionibus, foedissima polluiamur idololatria, nobis per Sanctos suos auxiliatur, & prodigia facit Deus?

III. Ratio idem suadet. Primo, quia potest sibi quis aliquem præ aliis Sanctum, ad imitandum, deligere. Quidni ergo & ad orandum? De seipso adhuc viuo & humanæ imbecillitati prolapsionique obnoxio dicebat Apostolus. *Imitatores mei esto.* 1. Cor. 11. 1. Quanto magis quando ad vitam translatus fuit beatorem ab omni liberrimam infirmitate, inconstantia, & casu? Quos vero imitari possumus, eosdem si quidem possint (posse autem Sanctos ex dictis certissimum) vt nos iuuent, manumque nobis porrigant; rogare quid vetat?

Secundo. In creaturis omnibus eas licet deligere, quas, cum vetitæ non sint; ad summum vltimumque finem, qui Deus est, assequendum sibi fore iudicat quis vtilissimas ac opportunissimas. Sancti ve-

ro creaturæ sunt, eorumque cultus & deprecatio vetita non est, vt saepe clareque ostensum. Exiisigitur licet, quos vltimum in scopum collineando & iaculando præcipue amemus, obsequiisque ac precibus prosequamur, deligere.

Tertio. Bonum factum & vtile est, quod à doctissimis ac sanctissimis Ecclesiæ Christianæ Magistris commendatum intelligimus. At legantur S. Leo serm. 2. & 3. de anniuersario suæ assumptionis, itemque serm. 1. de SS. Petro & Paulo. S. Maximus serm. de martyrib. Lauris, Gregor. Naz. orat. 14. S. Hieronym. epistola ad Paulam de obitu Blesilla. D. August. lib. de Baptismo contra Donatistas c. 1.

Quarto. Et nonne S. Chrysostom. præcipua quadam veneratione S. Paulum afficiebat, eiusque in Musæo suo imaginem habebat, & ab eo saepe adiutus est? 2. Nonne Theodosius Imperator, in insigni illa sua contra Eugenium Tyrannum victoria, quam decantat 5. ciu. 26. S. Augustin. Sanctorum Philippi & Ioan. Bapt. quos eximie colebat: præsentissimam certissimamque opem sensit. 3. Nonne S. Paulus Eleanus in S. Nicolaum, sanctamque Catharinam, singulari amore ac pietate, vt supra dictum, ferebatur? 4. Nonne S. Elisabeth Habsiæ Landtgrauiæ S. Ioannem Euangelistam, alique alios asciuerunt Diuos, ac Diuas tutelares? 5. Nonne vici, vrbesque integræ, ab huiusmodi Sanctis in Anglia olim, Germania, Gallia, & in extrema nunc India, nouoque orbe sua etiam acceperunt nomina? 6. Nonne in eorum honorem non templa modo, & aræ, sed collegia, cœnobîa, castra & vrbes, Deo Optimo Maximo dicatæ?

Quinto. Neque contra Christianæ pietatis vsum hunc, roboris quicquam habet Caluini ratiuncula hæc: *In vnam Dei voluntatem omnia sua referunt Sancti, aliamque orationem nullam faciunt, quam qua Dei regnum aduenire expetunt.* Ergo non sunt in

Ccccc

suos

suos cultores priuato affectu propensiores. Consecutio enim negatur. Nam 1. voluntas Dei est, vt quilibet in eum, à quo recte amatur, & colitur, ingratus & durus ne sit, sed beneuolentior ac propensior. Hoc n. & exéplo suo docet, cum de seipso dixit. 1. Reg. 2. vers. 30. *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum.* 2. Nobis miseris regnum Dei aduenit, cum cœlesti ope adiutamur, è malis eripimur, bonis variis, & iis quæ animorum sunt potissimum, cumulamur. Et sicut orant Sancti, *Adue-*

niat regnum tuum, nonne & ista etiã, quæ vel prægrediuntur vel subsequuntur, orant? *Sanctificetur nomen tuum, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.* Sanctificatio vero nominis fit, dum eius causa, intuitu, & nomine à nobis coluntur & inuocantur Sancti: *fit eius voluntas in terra, sicut & in cœlo*, quando istorum charitas & suffragatio non in cœlo tantum tenetur inclusa, sed in terram etiã ad nos diffunditur.

Finis Nuclei Coppensteinij Completi.

NVCLEVS